

1. Úkoly, návody	2. Literární tvorba	3. Videoklip
4. Hudba	5. Divadlo	6. Připomín- ková akce

PAMĚТЬ ŠOA, POTŘEBUJEME JI?

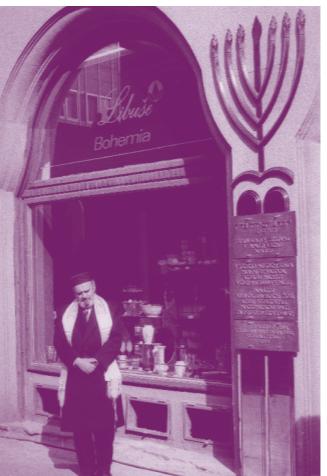
Výročí deportace českých Židů, Den památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti, Jom ha-šo'a, výročí likvidace zářijového transportu do terezínského rodinného tábora v Osvětimi-Birkenau, ale i další dny a výročí mohou být podnětem k zamýšlení nad kulturou připomínání, nad tím, jak jsou historické události chápány v současnosti a jaký význam je jim přiřítán. Proč je pro nás připomínání holocaustu a jeho oběti stále aktuální? Jakým způsobem ovlivňuje naše chápání současnosti - a naopak, nakolik současné problémy a diskuse mění nás pohled na dějiny?

I když nebylo žádným tajemstvím, že Židé byli během druhé světové války hromadně vražděni, nebyl holocaust v poválečné době a za komunistického režimu na veřejnosti příliš připomínán a diskutován. Ve středu zájmu stalo pronásledování Čechů a komunistů a jejich odboj.

Zatímco ve veřejném prostoru vznikaly po válce pomníky obějmů, místo pro připomínu židovských obětí holocaustu si musela vytvořit sama židovská komunita. Židovské muzeum v 50. letech shromáždilo jména obětí, jež byla zapsána na stěny Pinkasovy synagogy. Samotný koncept unikátního památníku navrhli (nežidovští) umělci Jiří John a Václav Boštík, kteří také všech 77 297 jmen na zdi synagogy sami napsali.

Od roku 1968 bylo však toto hlavní místo paměti kvůli nedobrému technickému stavu budovy uzavřeno. Komunistický stát již jeho otevření neumožnil. V době normalizace byly nápis na zdech synagogy zničeny. Znovu obnoveny byly až odstátněným Židovským muzeem v polovině 90. let 20. století.

Teprve po pádu komunistického režimu se otevřel prostor pro veřejnou diskusi o holocaustu. Postupně přibývaly informace v učebnicích a narůstal zájem médií. I přes velký zájem však toto téma dodnes není uspokojivě začleněno do příběhu českých dějin 20. století.

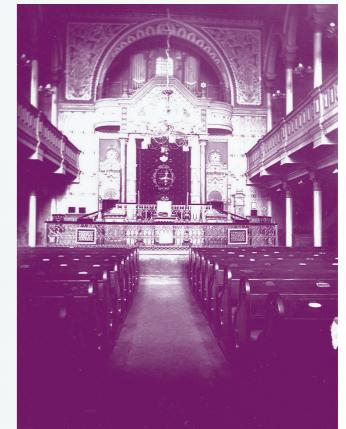
Památník Hlavní synagogy

Fotografie pomníku obětem holocaustu v Ostravě

Připomínka prvních transportů

Ostrava

Interiér Hlavní synagogy, která se nacházela v dnešní Zeyerově ulici

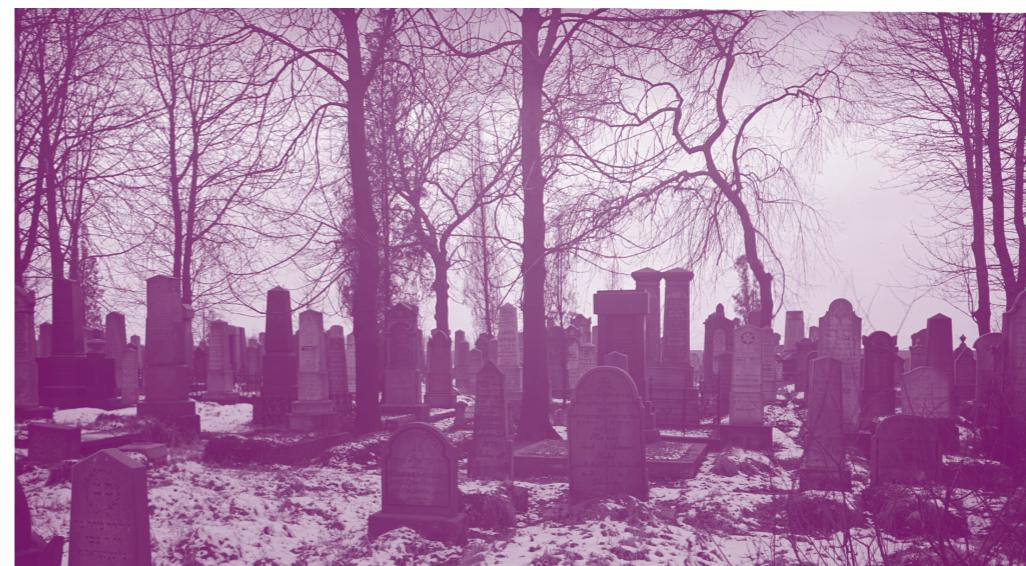
Synagoga v Ostravě - Přívoze

141	Herzig	Bz 1259	Masch Ing. Ing Joachim H.	21. 4. 1873	M. Ostrau Kremerg. 13	117409 ✓
142	Herzig	Bz 1260	Krankenschwester Erna	15. 6. 1890	M. Ostrau Kremerg. 13	115167 ✓
143	Horowitz	Bz 744	Krankenschwester Edith S.	19. 2. 1920	M. Ostrau Schlesstättg. 15	115262 ✓
144	Horowitz	Bz 745	Haushalt Olga S.	28. 6. 1887	M. Ostrau Schlesstättg. 15	115263 ✓
145	Traubner	Bz 746	Haushalt Filipine S.	21. 4. 1879	M. Ostrau Bindag. 3	117002 ✓
146	Hilfstein	Bz 747	Haushalt Hilde	15. 12. 1906	M. Ostrau Bindag. 3	115182 ✓
147	Eisenberg	En 346	Mitarbeiterin Klara JKG	20. 1. 1892	M. Ostrau Brühnhausg. 6	117429 ✓
148	Eisenberg	EK 1994	Arbeiter Peter	20. 3. 1921	M. Ostrau Brühnhausg. 6	117430 ✓
149	Storch	Bz 748	Haushalt Valerie	6. 2. 1896	M. Ostrau Zwierzinag. 10	116889 ✓
150	Storch	vereh	Mitarbeiterin Steinhauer Rosa JKG	14. 10. 1921	M. Ostrau Zwierzinag. 10	116886 ✓
151	Kulka	Bz 750	Arbeiterin Else JKG	17. 11. 1899	M. Ostrau Kremerg. 13	115612 ✓
152	Morganster	Bz 751	Krankenpfle- gerin Frieda	10. 4. 1879	M. Ostrau Kremerg. 13	115945 ✓
153	Süssmann	Bz 752	Krankenpfle- gerin Julie	22. 4. 1920	M. Ostrau Haydng 4	116651 ✓
154	Hayek	Bz 753	Haushalt Irene	22. 7. 1897	M. Ostrau-Marienberg 115074 ✓ Troppauerstr. 154	
155	Hayek	Bz 754	Krankenpfle- gerin Sophie	27. 3. 1923	M. Ostrau-Marienberg 115075 ✓ Troppauerstr. 154	
156	Ziffer	Bz 1261	Haushalt Hermine	11. 11. 1874	M. Ostrau-Marienberg 117284 ✓ Troppauerstr. 154	
157	Engelmann	755	Krankenpfle- gerin Gusti	22. 11. 1906	Hruschau Schulg. 386	114468 ✓
158	Gross	Bz 756	Maach Ing. Ing. Wilhelm	14. 10. 1895	M. Ostrau Sachsg. 1	114930 ✓
159	Gross	Bz 757	Krankenpfle- gerin Hanne R.	14. 7. 1906	M. Ostrau-Oderfurt Sachsg. 1	114909 ✓
160	Gross	Bz 758	Schuler Bernhard	10. 3. 1929	M. Ostrau-Oderfurt Sachsg. 1	114901 ✓

Bm

Rodina Davida Kasslera,
dědy Petra Erbena

Transportní listina

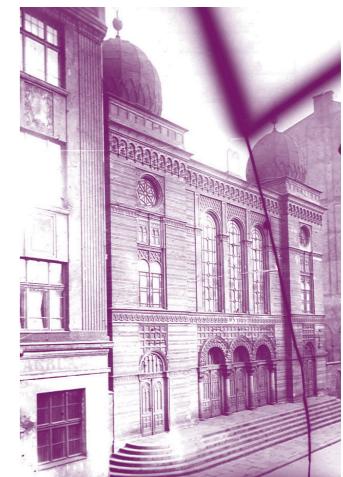
SHROMAŽDIŠTĚ

Na území Protektorátu Čechy a Morava se shromaždiště nacházela v 15 městech. Židé zde byli soustředěni několik dní před nástupem do transportu. Odevzdání klíčů od svých domovů symbolicky ukončilo jejich doposud relativně svobodný život. Po několika nocích strávených obvykle v prostorách škol byli odtransportováni ze svých měst. Jejich občanské průkazy nesly nové razítko: „ghettoisiert“. V Ostravě bylo shromaždiště zřízeno v budově Habermannovy školy na Koperníkově ulici v Přívaze.

HISTORIE ŽIDOVSKÉHO OSÍDLENÍ

Ostrava se skládá z několika samostatných menších měst, nejstarší z nich, Moravská Ostrava, získala městská práva před rokem 1267. Od počátku své existence získali měšťané výsadu, že se zde nesmí trvale usazovat ani přenocovat žádní Židé. Toto privilegium bylo zachováno až do roku 1848. Ve výjimečných případech však ke stykům převážně obchodního charakteru mezi obyvateli města a Židy docházelo.

Od konce 18. století započal hospodářský rozkvět Ostravska, který do hornického města přilákal velké množství přistěhovalců nejen z blízkého okolí, ale i ze Slovenska a Haliče. Od poloviny 19. století tvořili významnou část nově příchozích též Židé. Oblast Ostravska se stala velmi výhodným místem pro podnikání. Uvádí se, že na počátku 20. století byly asi dvě třetiny všech živností, obchodů a hostinců v Ostravě provozovány Židé. V roce 1860 byl založen Židovský kultový spolek pro Moravskou a Polskou Ostravu. Po konfliktu v otázce umístění hřbitova moravsko-ostravští Židé založili vlastní židovský náboženský spolek. Bohatý společenský život ostravské židovské komunity byl násilně přerušen okupací 14. března 1939. V červnu 1939 byly vypáleny všechny ostravské synagogy a další budovy.

Hlavní synagoga, která se nacházela v dnešní Zeyerově ulici

VZPOMÍNKA PETRA ERBENA

Blížila se doba nástupu do transportu. Dostali jsme všichni předtisklé formuláře s přesnými informacemi a dnem nástupu do transportu. Bylo to v Přívaze v nějaké škole, nedaleko dráhy. Tam se každý pěšky dobelhal s tím, co si nabalil, a čekal v řadě, až ho zapsali a dali mu transportní číslo.

Mé číslo bylo Bm 148; od té chvíle jsme přestali slyšet na jména a proměnili jsme se v čísla – a to do konce války.

Z Ostravská včetně Frýdku, Frenštátu, Frýdlantu a vůbec celého okolí, z měst a vesnic bylo zařazeno do čtyř transportů (Bh, Bi, Bl, Bm) asi 3500 osob. Transporty šly od 18. do 30. září 1942. Jeli jsme v noci v přeplněném osobním vagonu a jediné, na co si vzpomínám bylo, že jsem našel jen místo na podlaze u vchodu a každý, kdo šel na záchod, pak na mě šlapal. Matku jsem usadil v jednom kupé a alespoň z toho jsem měl dobrý pocit.¹⁾

Do Terezína byli deportováni spolu s dalšími Židy z Ostravy a okolí 30. září 1942 transportem Bm. Díky své činnosti v sionistickém hnutí a známosti s Fredym Hirschem získal brzy práci v domovech mládeže L 218 a Q210, kde byl zodpovědný za přidělování mladých na jednotlivá pracovní místa. Mladým v těchto domovech se záměrně dávala taková práce, která je měla připravit na život v Palestině.

V září 1944 byl deportován do Osvětimi. V lednu 1945 při evakuaci tábora byl Petr spolu s dalšími vězni odvezen do tábora v Mauthausenu a dálé do Gusenu. Zde byl 5. května 1945 osvobozen.

V říjnu 1945 nastoupil do důstojnické školy ve Vršovicích. V roce 1948 se svou těhotnou přítelkyní emigroval do Paříže a oženil se zde. Krátce nato odešli do Izraele.

Registrací Židů, zabavením jejich majetku a jejich vyloučením ze společnosti byly dány základní předpoklady pro jejich věznění mezi skutečnými, nikoli jen pomyslnými zdmi. Transporty Židů do ghett a koncentračních táborů se otevřela další fáze „konečného řešení židovské otázky“. Systematické deportace Židů z území protektorátu byly zahájeny v říjnu 1941 transporty do ghett v Lodži. 17. září bylo na poradě u Hitlera rozhodnuto o vysídlení Židů z Říše a z protektorátu do nově podmaněných území na východě.²⁾ Z Ostravy byly vypraveny transporty Bh, Bi, Bl, Bm, Df a Ae 6, jimiž bylo deportováno 3574 osob z města a jeho okolí. Osvobození se dočkalo pouze 257 z nich.

1) Erben, Petr: Po vlastních stopách (Vzpomínky), Praha 2003, s. 43.

2) Klenovský, Jaroslav: Židovské památky Ostrava 1998.

3) „Konečné řešení židovské otázky“ v českých zemích. Transporty, <http://holocaust.cz/history/jew/czech/transport>.